

**12 дугаар ангийн Газар зүйн сонгон судлах хичээлийн
бие даан суралцах ажлын дэвтрийн өөрийн үнэлгээний зураглал**

Бүлэг сэдэв	Дэд сэдэв	Ажлын хуудас	Даал- -гавар	Өөрийн үнэлгээ*		
				Багшаас дэмжлэг авах	Бие даан судлах, дахин гүйцэтгэх	Хангалттай сайн
Газар ашиглалт, зураглал	1.Газар ашиглалтын хэлбэрүүд, газрын нэгдмэл сан	1	1			
			2			
			3			
	2. Хөдөө аж ахуйн газар ба бэлчээр ашиглалт	2	1			
			2			
			3			
			4			
			5			
			6			
			7			
	3. Хотын газар ашиглалт	3	1			
			2			
			3			
			4			
	4. Газрын менежмент ба газрын кадастр	4	1			
			2			
3						
4						
Дэлхий судлал	5. Чулуун мандал	5	1			
			2			
			3			
			4			
			5			
			6			
			7			
			8			
			9			
			10			
			11			
			12			

*-Өөрийн үнэлгээний тохирох хэсэгт ✓ тэмдэг тавиарай.

Сурагчийн нэр: _____ Эхэлсэн: _____ он _____ сар _____ өдөр _____ цаг

ГАЗАР АШИГЛАЛТ, ЗУРАГЛАЛ

Сэдэв 1: Газар ашиглалтын хэлбэрүүд, газрын нэгдмэл сан

Даалгаврын товч тайлбар

Газар ашиглалт гэдэг нь хүмүүс болон аж ахуй нэгж тухайн газрыг ашиглаж болох чиглэл, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаа нэгдэл юм.

“Газрын бүрхэвч, газар ашиглалт” гэдэгт Газрын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан газрын нэгдмэл сангийн ангиллын мэдээлэл, мөн хүний гараар бүтсэн объект, хөдөө аж ахуйн талбай, ой, байгалийн цогцолборт газар, ус зэрэг дэлхийн гадаргын физик болон биологийн бүрхэвчийг хамааруулна.

Эх сурвалж: Газар зохион байгуулалт геодези зураг зүйн газар

- 1. Газар ашиглалтын олон ангиллаас хамгийн түгээмэл нь 5 ангиллыг харуулсан зургийг ажиглан тайлбарлаарай.

Ангиллын нэр:

Ангиллын нэр:

Ангиллын нэр:

Ангиллын нэр:

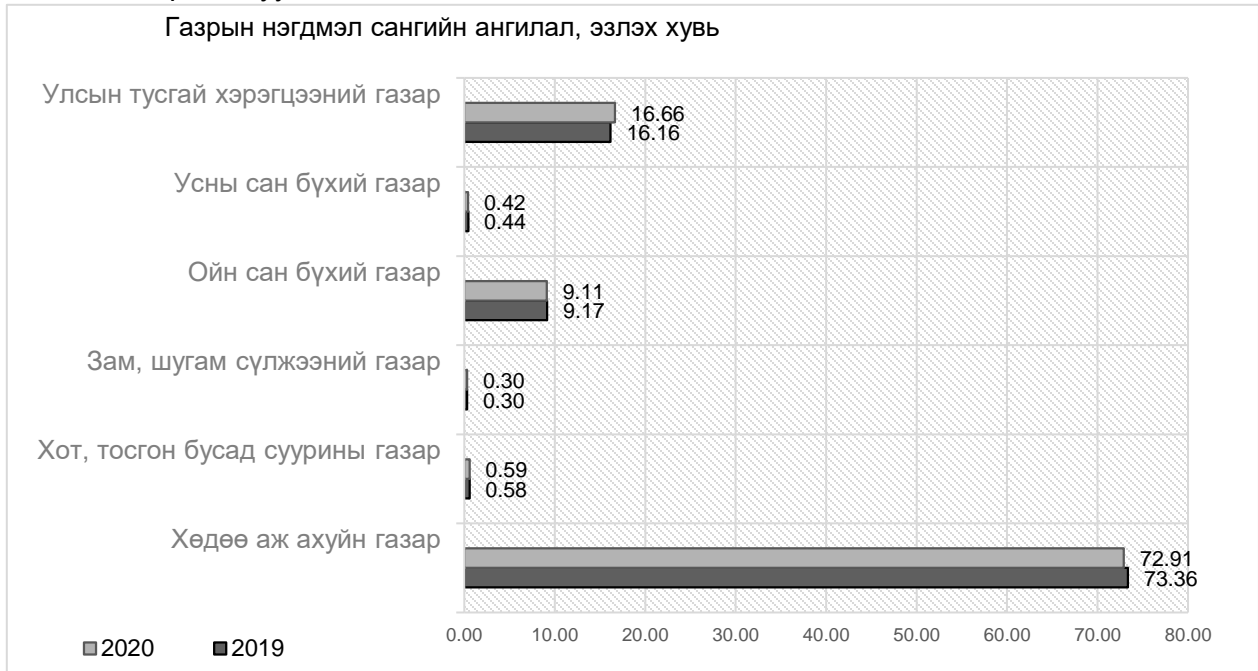

Ангиллын нэр:

2. Газрын нэгдмэл санг тодорхойлоорой.

3. Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын графикаас хүснэгтэн мэдээлэл боловсруулж тайлбарлана уу.

Ангилал	Эзлэх хувь		
	2019 он	2020 он	Өөрчлөлт
Хөдөө аж ахуйн газар			
Хот, тосгон бусад суурины газар			
Зам, шугам сүлжээний газар			
Ойн сан бүхий газар			
Усны сан бүхий газар			
Улсын тусгай хэрэгцээний газар			

Дууссан: ___ сар ___ өдөр ___ цаг

Өөрийн үнэлгээ: _____

Сэдэв 2: Хөдөө аж ахуйн газар ба бэлчээр ашиглалт

Даалгаврын товч тайлбар

 Хөдөө аж ахуй нь хөгжиж буй орнуудын хүн ам (50-90%) -ын ажил эрхлэлт, амьжиргаа, орлогын гол эх үүсвэр хэвээр байгаагаас гадна эдийн засгийн өсөлтөд хөдөө аж ахуй нь мөн чухал үүрэг гүйцэтгэдэг.

2018 оны байдлаар дэлхийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүний (ДНБ) 4 хувийг, зарим хөгжиж буй орнуудад ДНБ-ий 25-аас дээш хувийг бүрдүүлж байна. Хөдөө аж ахуйн салбарын өсөлт бусад салбартай харьцуулахад бага болон дунд түвшний амжиргаатай иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэхэд хоёроос дөрөв дахин илүү үүрэгтэй байдаг.

Эх сурвалж: www.worldbank.org

1. Хөдөө аж ахуй гэсэн ойлголтыг тодорхойлно уу.

2. Хөдөөгийн суурьшлын хэлбэрүүдийг зургийг ажиглан тайлбарлаарай.

Төвлөрсөн суурьшил:

Хагас төвлөрсөн суурьшил:

Тархмал суурьшил:

3. Суурьшлын хэлбэрт нөлөөлөх хүчин зүйлсийг ангилан, ялгааг тайлбарлаарай.

4. Хөдөөгийн суурьшлын хэлбэрийг тооцох аргачлалыг ашиглана уу.

а) Хамгийн ойрын хөршийг тооцох аргачлалын индекст суурьшлын хэлбэрийг харгалзуулаарай.

Хөдөөгийн суурьшлын төвлөрлийн түвшинг индексийн утгаар харуулах бөгөөд тухайн ландшафтад байрлах байшин эсвэл тосгоны хоорондох зайгаар тодорхойлно.

$$Rn = 2d \sqrt{(n / A)}$$

Rn - Индексийн утга

d = Тосгон (байшин) хоорондын зай

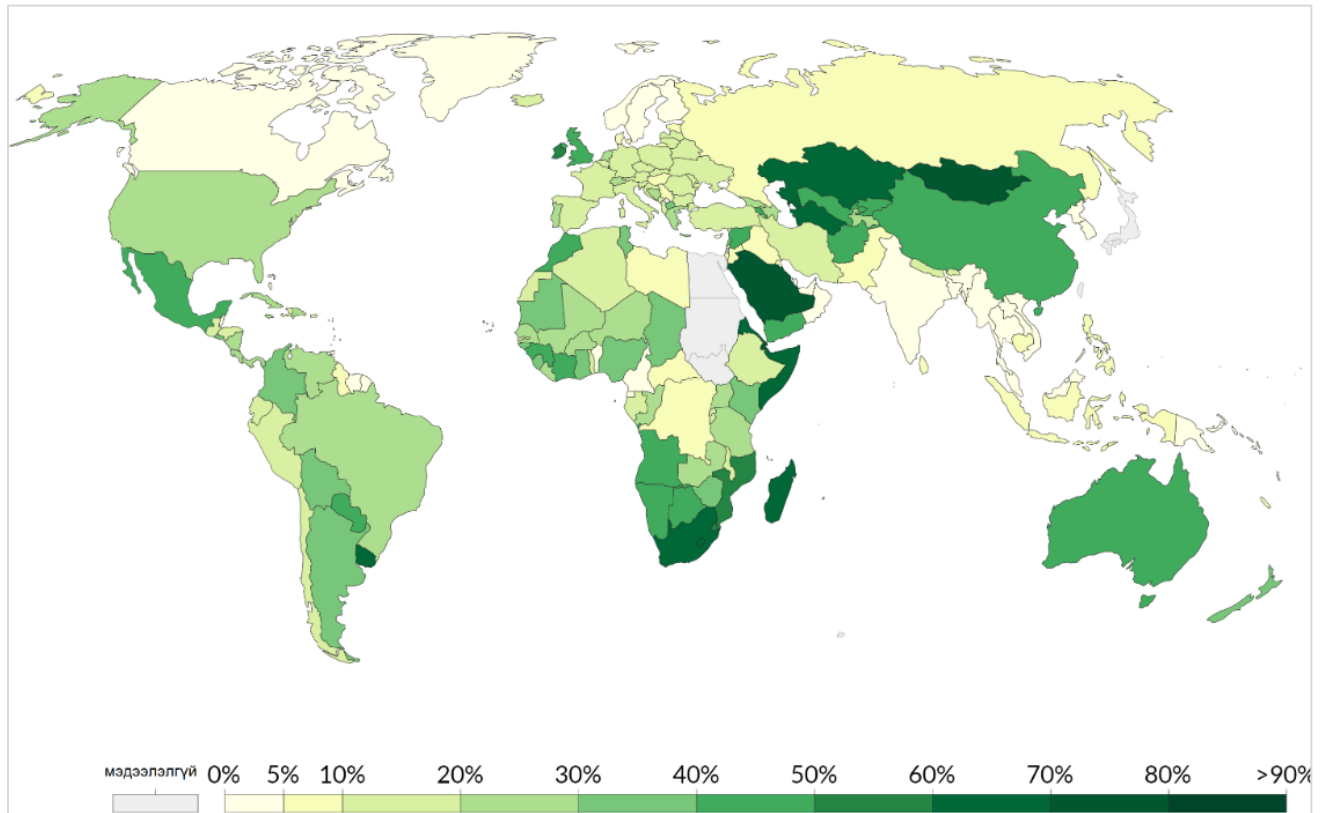
n = Нийт тосгон (байшин) тоо

a = Тухайн ландшафтын нийт талбай

Индексийн утга	Сууршлын хэлбэр
0	
0-1.5	
1.5-2.5	
2.5- дээш	

б) Дээрх аргачлалаар өөрийн оршин сууж буй суурингийн хэлбэрийг тодорхойлоорой.

5. Хөгжингүй, хөгжиж буй орнуудын хөдөө аж ахуйн газар ашиглалт (бэлчээр)-ын ялгааг, дараах газар зүйн зурагт бүс нутаг сонгон жишээлэн тайлбарлаарай.

Дэлхийн улс орнуудын бэлчээр ашиглалт, хувиар Эх сурвалж: ourworldindata.org

6. 2020 оны мэдээгээр хөдөө аж ахуйн газар 114041.8 га бол ангилал тус бүрийн эзлэх хувийг тооцоолж, диаграмм байгуулж дүгнээрэй.

Хөдөө аж ахуйн газар	Талбай (га)	Эзлэх хувь
Бэлчээрийн газар	109645.6	
Хадлангийн талбай	1708.4	
Тариалангийн газар	1127.5	
Атаршсан газар	211.5	
ХАА-н барилга, байгууламжийн дэвсгэр газар	87.7	
ХАА-н хэрэгцээнд тохиромжгүй газар	1261.1	

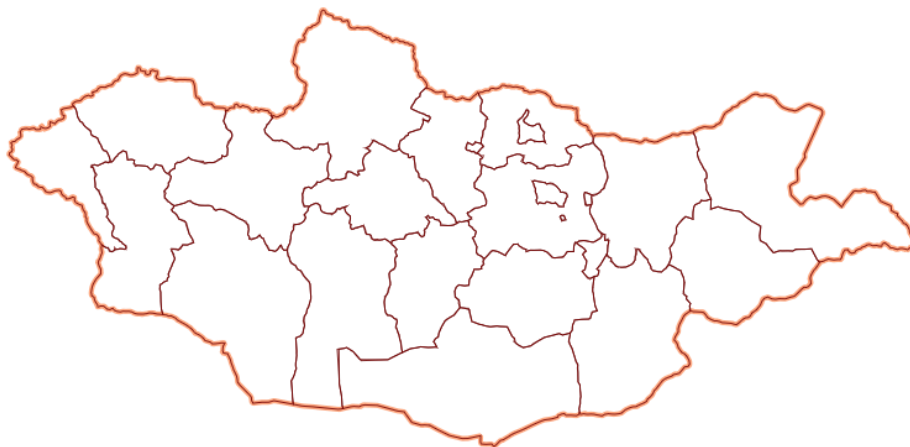
7. Тариалангийн газрын өөрчлөлтийн шалтгааныг тайлбарлаарай. [3 оноо]

Дууссан: ___сар___өдөр___цаг

Өөрийн үнэлгээ: _____

Аймаг	2019 он	2020он	Зөрүү	
Баянхонгор	2194.8	2159.7	-35.0	
Завхан	17406.5	18820.7	1414.3	
Өмнөговь	740.7	684.9	-55.8	
Төв	261391.2	262701.2	1310.0	
Увс	77391.0	81135.5	3744.5	
Хэнтий	80257.4	80197.9	-59.5	

8. Оршин сууж буй нутаг газар тариалан эрхэлдэг эсэх талаар мэдээлэл цуглуулж, тариалангийн газрын өөрчлөлтийн тооцоолон, газарзүйн зураг бүтээнэ үү.

Таних тэмдэг

Тухайн газар орны зураг

Сэдэв 4: Газрын менежмент ба газрын кадастр

Даалгаврын товч тайлбар

 Газар зохион байгуулалт гэдэг нь газрын баялгийг үр дүнтэй болгох үйл явц юм (UN-ECE 1996). Газар зохион байгуулалт нь тогтвортой хөгжилд хүрэхэд шаардагдах газар, байгалийн баялгийн менежменттэй холбоотой бүхий л үйл ажиллагааг хамардаг.

Газар “Кадастр” гэж газар болон бусад үл хөдлөх эд хөрөнгийн байршил, хил зааг, талбай, эзлэхүүн, тоо хэмжээ, төлөв байдлыг тогтоох, чанарын болон эдийн засгийн үнэлгээ хийх, төлбөр ногдуулах үндэслэлийг бий болгох, тэдгээрийн эзэмшил, ашиглалт, өмчлөлийн эрхийг баталгаажуулах цогц үйл ажиллагааг ойлгоно.

Эх сурвалж: www.worldbank.org

1. Кадастрын зураглалын өөрчлөлтийг хэзээ гүйцэтгэж, кадастрын зураглалын мэдээллийн санд оруулах вэ?

2. Кадастрын зураглалын ангилал болон дэд ангиллыг тодорхойлоорой.

3. Газар зохион байгуулалт, геодези зураг зүйн газрын мэдээллийн санг ашиглан дараах даалгавар гүйцэтгээрэй.

а) Нийслэлийн Бага-Хангай дүүргийн кадастрын зураглалын (<https://egazar.gov.mn/map?code=01104>) масштабыг өөрчлөн (1:200000, 1:20000, 1:200) тодорхойлоорой.

б) Нэгж талбарын дэлгэрэнгүй мэдээллийг тайлбарлаарай.

в) Оршин сууж буй газрын кадастрын зураглал хийгээрэй

4. Газрын тогтвортой менежментийн тухай тэмдэглээрэй.

Дууссан: ___ сар ___ өдөр ___ цаг

Өөрийн үнэлгээ: _____

ДЭЛХИЙ СУДЛАЛ

Сэдэв 5: Чулуун мандал

Даалгаврын товч тайлбар

Геологи нь дэлхийн дотоод бүтэц, түүнийг бүрдүүлэгч материалын шинж чанар, бүтэц, түүнд нөлөөлөх хүч, амьдралын ул мөр, гадарга дээр явагдах үйл явц зэргийг судална.

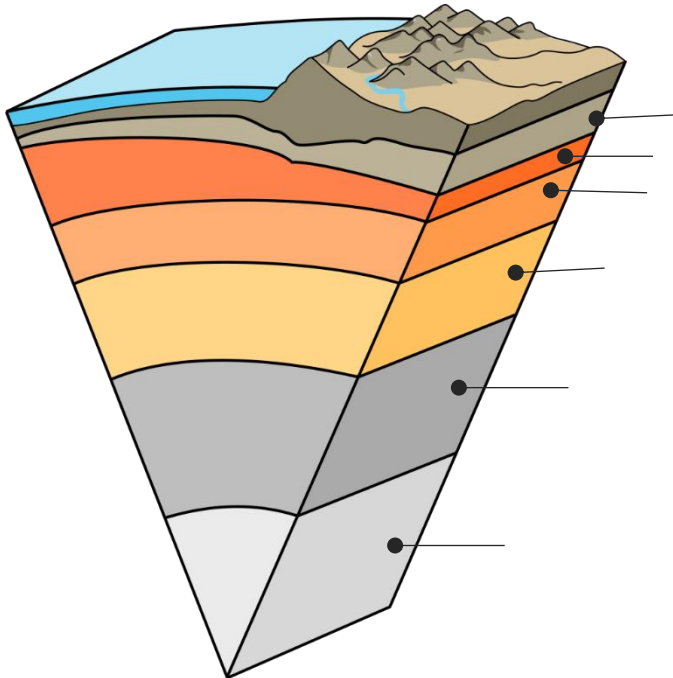
- геологийн зураг - цардас давхаргын аливаа муж нутгийн геологийн тогтцыг тодорхой хэмжээтэйгээр зураг зүйн аргаар дүрсэлсэн илэрхийлэл
- геологийн зураглал - аливаа нутгийн царцдас давхаргын өнгөн хэсгийн геологийн тогтоц, эрдэс, түүхий эдийн нөөцийг илрүүлэх зорилгоор зураглан судалдаг үндсэн арга, ангилал
- геологийн тогтоц - газрын царцдасын бүтэц бүрэлдэхүүн

Геодези нь дэлхийн хэлбэр, хэмжээ, түүний гадаргын шилжих хөдөлгөөнийг тодорхойлох, газрын гадаргын хэсгийг зураг болгон буулган дүрслэх зорилгоор од, нар, хиймэл дагуул болон газрын зургийн багаж хэрэгслийн тусламжтайгаар тухайн цэгийн байрлал, өндөр, хүндийн хүчний хурдатгалыг хэмжин тодорхойлж математик боловсруулалт хийх цогцолбор үйл ажиллагаа юм.

Геоморфологи нь дэлхийн гадаргуугийн дүрс хэлбэр, гарал үүсэл, хөгжил газар зүйн тархалтын онцлог шинжийг судалдаг геогийн салбар шинжлэх ухаан.

1. Дэлхийн дотоод бүтцийг судлах аргуудаас нэгийг нэрлэн, ач холбогдлыг тайлбарлаарай

2. Дэлхийн дотоод бүтэц тус бүрийн нэршил, хэмжээ, онцлогийг тайлбарлаарай.

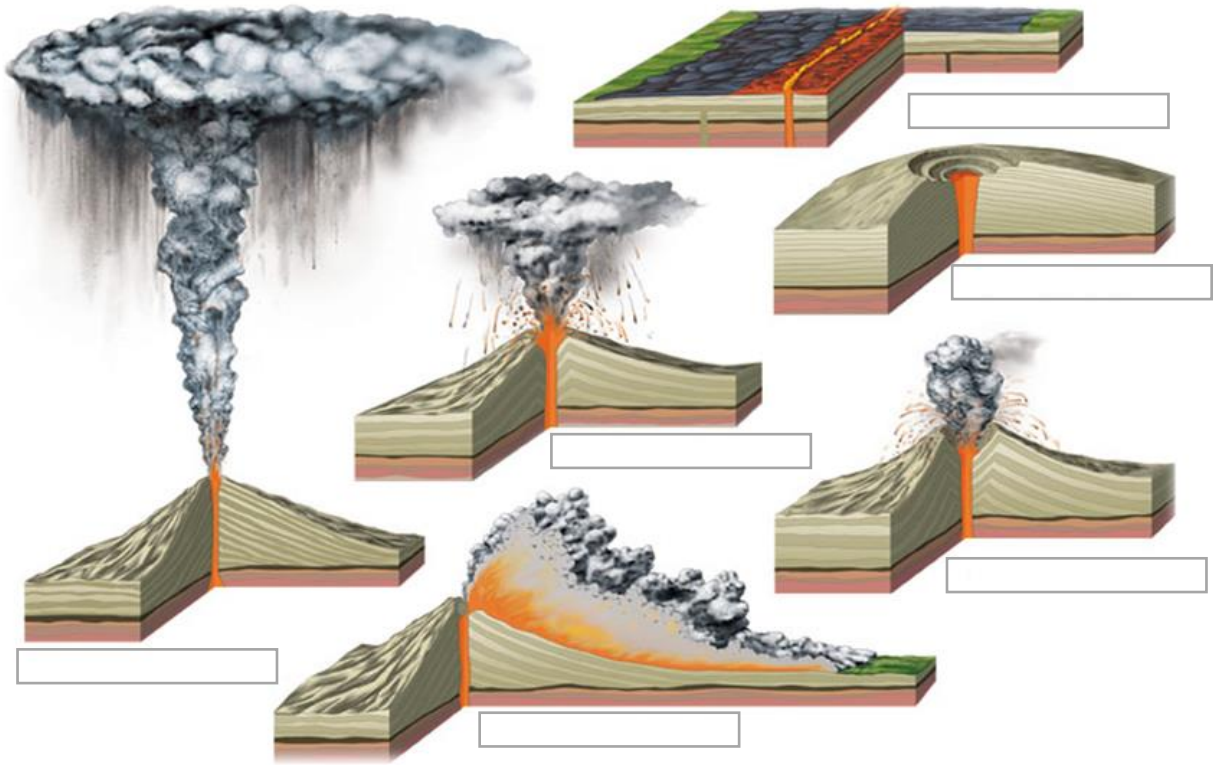
3. Гадаргын хэлбэр гэж юу болохыг тодорхойлоорой.

4. Гадаргын хотгор гүдгэрийг үүсгэгч хүчин зүйлсийг ялган нэрлээрэй.

Дууссан: ___сар___ өдөр ___цаг

Өөрийн үнэлгээ: _____

8. Галт уулшил гэдэг нь _____ үзэгдэл юм.
9. Галт уулын төрлүүдийг нэрлэн, хамгийн их ба бага хор нөлөө үзүүлдэг төрлийг дэлгэрүүлэн тайлбарлаарай. [3 оноо]

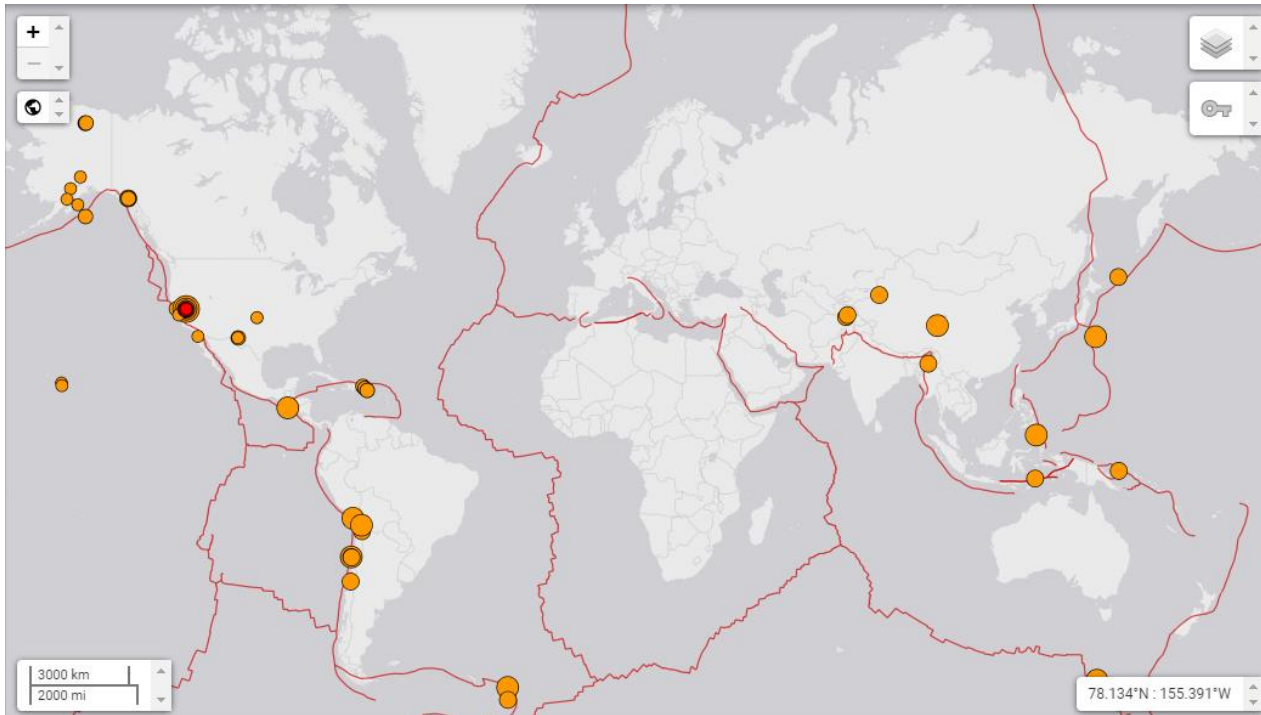

10. Дараах зурагт галт уулсын тархалтыг тэмдэглэж, тархалтын шалтгааныг тайлбарлаарай.

11. Earthquake.usgs.gov сайт ашиглан даалгавар гүйцэтгээрэй.

а) Сүүлийн 24 цагт бүртгэгдсэн газар хөдлөлтийн тархалтыг оршин сууж буй газраас ямар зайд тооцно уу.

б) Сүүлийн 24 цагт бүртгэгдсэн хамгийн хүчтэй газар хөдлөлт хаана болсон, ямар үр дагавар үүсэж болохыг дараах шатлалыг ашиглан дүгнээрэй.

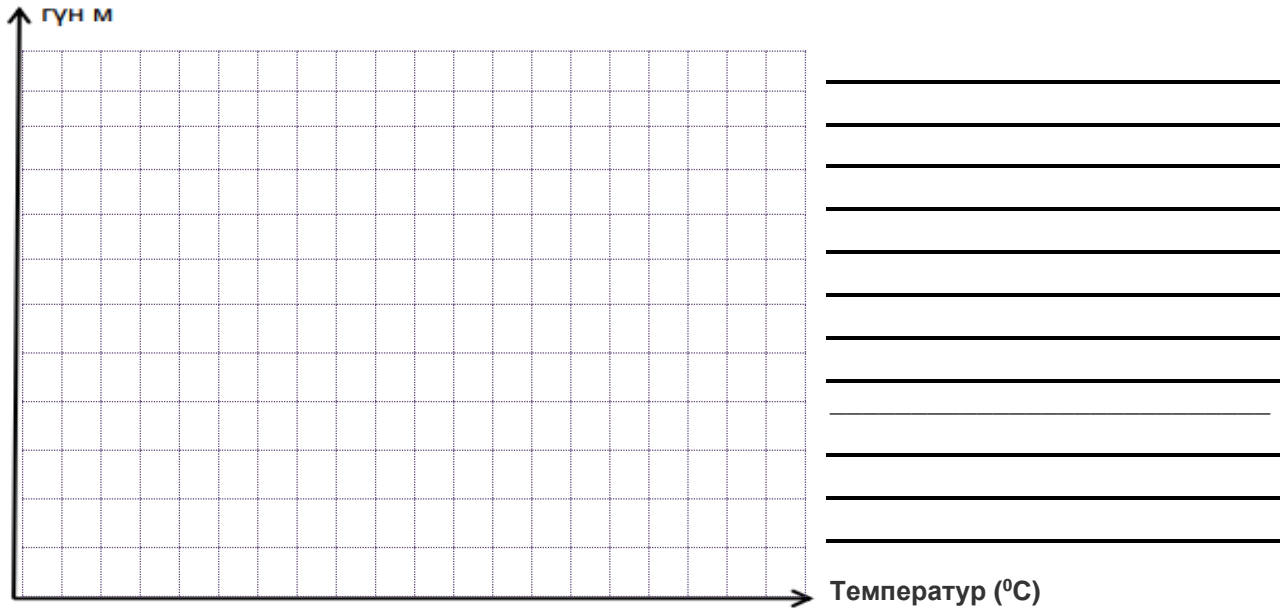
Газар хөдлөлтийн хүчийг Рихтерийн (Магнитут) болон Меркаллын (Балл) шатлалаар хэмждэг					
Зураг	Магнитут	Балл	Зураг	Магнитут	Балл
	1.0-1.9	I		7.0-7.9	X+
	2.0-2.9	I-II		8.0-8.9	
	3.0-3.9	III-IV		9.0+	
	4.0-4.9	IV-VI			
	5.0-5.9	VI-VII			
	6.0-6.9	VII-X			

Дууссан: ___сар___өдөр___цаг

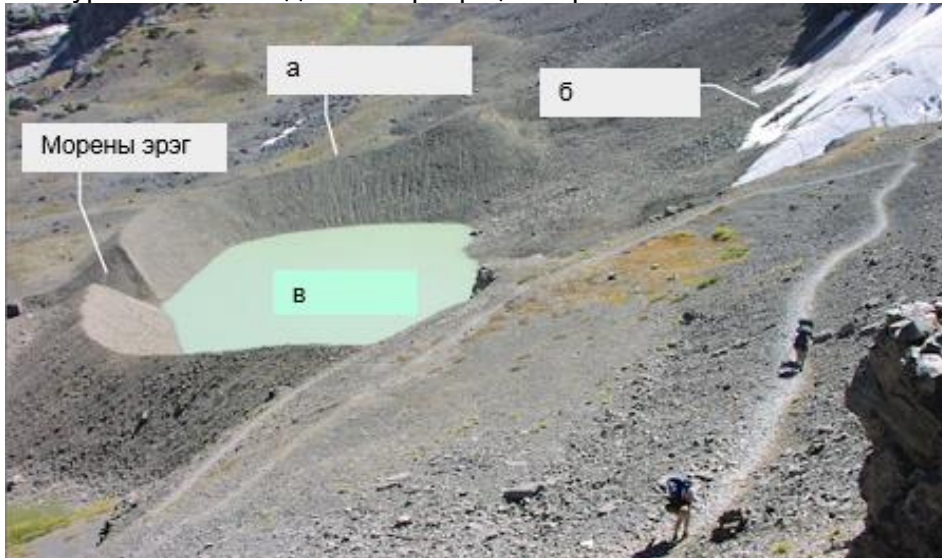
Өөрийн үнэлгээ: _____

12. Хүрмэн ба боржин чулуулгийн хайлах температурын график байгуулж харьцуулан дүгнэлт хийгээрэй.

Боржин		Хүрмэн	
Гүн (км)	Хайлах температур (°C)	Гүн (км)	Хайлах температур (°C)
0	950	0	1100
5	700	25	1160
10	660	50	1250
20	625	100	1400
40	625	150	1600

13. Зургийг ажиглан даалгавар гүйцэтгээрэй.

а) Дээрх зурагт үзүүлсэн рельеф гарал үүслийг тайлбарлаарай.

б) Дээрх зурагт үсгээр тэмдэглэсэн хэсгүүдийг нэрлэж тодорхойлолт бичнэ үү.

в) Мөсөн гол гэссэнээс үүсэх эерэг сөрөг үр дагаврыг жишээлэн тайлбарлана уу.

